

GASZTRO- ENTEROLÓGIA

SZERKESZTETTE TULASSAY ZSOLT

Tulassay Zsolt (szerk.)

Gasztroenterológia

Medicina Kiadó, 2023

Tulassay Zsolt szerkesztésében, a Medicina Könyvkiadó gondozásában ez év tavaszán jelent meg a „Gasztroenterológia” monográfia. A könyv ünnepélyes bemutatására a Magyar Gasztroenterológiai Társaság 65.

Nagygyűlésén került sor. A könyvet Taller András mutatta be a következő összefoglalással.

A Magyar Gasztroenterológiai Társaság Nagygyűléseinek mindig vannak ünnepi és feledhetetlen pillanatai, amelyekre visszaemlékezhetünk. Könyvbemutatóra azonban ritkán kerül sor. Gasztroenterológiai tankönyv bemutatójára pedig most. Kivételes része az idei nagygyűlésnek. Tankönyv, hisz a gasztroenterológia egészét térképezi fel.

Könyv. Szavak, mondatok. Leírt szöveg. Nem száll el. Megmarad, örökre. Bármikor fellapozható, a beteg által feltett kérdésekre választ adó. Nemcsak tényeket, nemcsak információkat, nemcsak tudást ad, nemcsak tanít; nevel is; egyszóval szemléletet formál. Ezt a könyvet vehetik most a kezükbe. Jó érzés, finom tapintat. Súlyja van. Kifinomult ízlést, egyediséget, méltóságot és nemcsak tudományos, hanem művészi igényességet is sugall a megjelenése, a puszta látvány is. Ehhez a megjelenéshez szükséges, hogy a könyv szerkesztője és kiadója egymásra találjon. Hogy a szerkesztő ismerje a könyvkészítés rejtelseit is, hogy a kiadó értse az orvos gondolkozását is. Egymásra találtak. Tulassay Zsolt akadémikus urat, a magyar gasztroenterológia megkerülhetetlen személyiségét azt gondolom a pályakezdő gasztroenterológusoknak sem kell bemutatni. Tudományos aktivitását, a gasztroenterológia oktatásában betöltött szerepét ők is ismerik. Az eddig megjelent magyar gasztroenterológia tankönyvek mind-egyikében aktív volt, társszerkesztő. Most egyedül vállalkozott erre a feladatra. A könyv megírásában azonban 59-en vettek részt.

A Medicina Kiadó a magyar orvosképzést, fennállásának 65 évében, számos értékes kiadvánnyal segítette. Farkasvölgyi Frigyesné nem egyszerűen a kiadó vezérigazgatója, hanem ennek a könyvnek érzékelhetően a személyes pártolója, támogatója is. (Azt persze nem tudom, hogy a tudományos és a gazdasági szempontok ütköztek-e, de ha esetleg igen,

akkor is kijelenthető, hogy esztétikus és kimagasló szakmaiságú, nagyszerű könyvet, a tartalom és a forma egységét hozták létre.)

Ha belelapoznak, egyetértenek majd velem, hogy a tanulást is segítő tipográfia; az esztétikus, nem harsány, inkább pasztellszínekkel dolgozó, jól áttekinthető, informatív ábrák, táblázatok, folyamatábrák és a jó minőségű képanyag nemzetközi szinten is vállalható megjelenést ad a könyvnek, dicsérve egyszerre a szerkesztőpedig t és a kiadót.

A tipográfia és a borítóterv Bede Tamásné, az ábrák pedig dr. Bodor Zoltán munkáját dicsérik. A könyv felelős szerkesztője Bíró Erika, műszaki szerkesztője pedig Dóczi Imre volt.

Minden könyvnek küldetése, missziója van. Egy tankönyvnek több is. A könyvet lapozgatva azt mondhatom, Tulassay Zsolt ezt a többszörös missziót teljesíteni tudta.

2020 tavaszán úgy tűnt, hogy a gyengélkedő magyar egészségügy napjai meg vannak számlálva. Talán voltak, akik elvesztették a jövőbe vetett hitüket, akik mindent kilátástalannak gondoltak, a túlélésért küzdöttek. A tanárember egyik jellemzője, hogy a mélypontokat felismeri, meglátja a jövőt, és nemcsak megmutatja az odavezető út feladatait, hanem el is végzi azokat. Számomra – és biztos vagyok benne, hogy mindannyiunk számára – ezt is jelenti ez a most megjelent könyv. Példát mutat, hogy akkor sem szabad feladni a jövőbe vetett hitet, amikor minden kilátástalannak tűnik. Sőt, akkor kell igazán munkához látni.

Van sok kiváló, sokunk polcán biztosan megtalálható, etalonnak tartott angol, német vagy egyéb nyelveken írt szakkönyv, de azokat elsősorban nem nekünk írták. Túl azon, hogy aktív alkotó helyett passzív befogadóvá tesznek, kevésbé segítik a magyar gondolkodást, szakmai tapasztalataink közérthető megfogalmazását. Önértékelésünkhöz hozzátartozik az anyanyelv ápolása, sőt a megújítása is. Ezt a könyvet nekünk írták. Ezt a könyvet magyarul írták. Az előszóból is kiderül, hogy tudatosan vállalt feladat volt (idézem) „a magyar orvosi nyelv megújítására való törekvés, a magyar nyelv szépségének és kifejezőmódjának őrzése és ápolása”. Nem lehetett könnyű feladat 59 szerző minden mondatát ennek az elvárásnak megfeleltetni.

Felszint fürkésző, a mélység rejtelsei iránt kevésbé érzékeny új világunkban a mottók lehet, hogy értelmezhetetlené válnak; többnyire el is maradnak, vagy ha vannak, semmitmondóak. Ennek a könyvnek azonban a mottóját is el kell olvasni, mert mentalitást, az orvostól elvárható hozzáállást közvetít. „Per crucem ad lucem”: nemcsak a 150 évvel ezelőtt élt, tankönyvet író és iskolákat építő Lönhart Ferenc erdélyi

püspök jelmondata volt, hanem a Tulassay Gasztroenterológia mottója is. A felismerhető hasonlóságok azonban a véletlen művei. A szerző nekünk, olvasóknak üzeni az élethez, a szakmához, a hivatáshoz elvárható viszonyulást. Üzeni, hogy a tudás megszerzéséhez vezető fáradtságos út az egyetlen járható út. Üzeni, hogy a sikerélmény, a boldogság nem magától jön; az csak a tisztességgel elvégzett feladat mellékterméke. Sokat kér, de cserébe annál is többet ígér.

Röviden a legfontosabb küldetésről, a szakmai tudás közvetítéséről – de csak az újdonságoknak, a nem megszokottnak az említésével. Rögtön a tartalomjegyzéknél érdemes egy pillanatra megállnunk. Van ebben valami, ami nincs meg a Sleisengerben, nincs meg a Yamadában, nincs meg a Riemannban, de így még a Harrisonban sincs meg. Az olvasó, a tanulni, a dolgokat megérteni vágyó először áttekintést, emlékeztetőt kap az emésztőrendszer összehangolt működését biztosító élettani folyamatokról. És erre szükség is van, hisz az elmúlt tíz évben sokat bővültek a biológiai alapismereteink is, amire épülve javulhattak a diagnosztikus és a terápiás lehetőségek.

Az első rész, „az emésztőrendszer biológiája” ezt a legfrissebb tudást foglalja össze. A tápcsatorna működésének, a bél agy tengelynek (vagy egy szóval a bélidegrendszernek), az emésztőrendszeri hormonoknak és jelátvivőknek, az emésztőnedvek termelődésének, az emésztőrendszer étkezéskor működésbe lépő szabályozó rendszereinek, a tápanyagok lebontásának és felszívódásának, a genetikának, az emésztőrendszer immunológiájának és a baktériumflóra jelentőségének az ismertetése mellett itt kapott helyett két speciális életállapot emésztőrendszeri vonatkozásainak részletes és gyakorlatias bemutatása is. A várandósság és az emésztőrendszer fejezet segítséget nyújt abban az ellátásban, amit minden várandós és valószínűleg minden gasztroenterológus, mint konzíliumot is legszívesebben elkerülne. Az időskor emésztőrendszeri vonatkozásai is okkal kaptak külön fejezetet, hisz mindennapi munkánk során egyre gyakrabban találkozunk ezzel a szintén egyedi megfontolásokat igénylő helyzettel. Ez a rész aztán még egy figyelemreméltó újdonsággal zárul, az emésztőrendszer gyógyszer-metabolizmusban betöltött szerepéről szóló összefoglalóval.

A második rész a betegségek kórisméjéről, a gyakoribb tünetekről, a funkcionális betegségek megközelítéséről, a laboratóriumi, a képalkotó és a funkcióvizsgálatokról szól. Itt akár olyan, a jövőbe mutató újdonságokról is olvashatunk, mint a mesterséges intelligencia endoszkópiában megjelenő szerepéről. A táplálásterápia mellett még két izgalmas és nem megszokott fejezet is idekerült, mint az emésztőrendszeri be-

tegségek gyógyszereiről szóló és a székletátültetés legújabb ismereteit bemutató fejezetek.

A harmadik, a magukat az emésztőrendszer betegségeit taglaló rész is újdonsággal kezdődik. Azzal, amit valljunk be, el szoktunk felejteni, pedig tudjuk, hogy a tápcsatorna a szájuüreggel kezdődik. Az emésztőrendszeri kórképek szájuüregi eltéréseit gazdag képanyag illusztrálja. Ezt követően jönnek a jól ismert részek, a nyelőcső, a gyomor, a nyombél, a vékony-, a vastag-, a végbél és az anus betegségeivel foglalkozó fejezetek. Újdonságokkal itt is találkozhatunk, mint pl. a gyógyszer okozta tápcsatorna-károsodásokról szóló fejezetek, amelyekre – a non-szteroidokat leszámítva – a mindennapi betegellátás során valószínűleg a kellenél ritkábban gondolunk. Minden fejezet az adott szerv fejlődési rendellenességeinek ismertetésével indul. A máj betegségeiről szóló fejezetben pedig olvashatunk (gyermek gasztroenterológus szerzőtől) a gyermekkorban kialakuló májbetegségekről is. Ezt is fontos újdonságoknak nevezném. Ma már számos ilyen beteg megéri a felnőttkort, és átkerül a felnőtt ellátásba; tehát nekünk, felnőtt gasztroenterológusoknak is ismernünk kell ezeket a kórképeket. Természetesen részletesen tárgyalásra kerülnek az epehólyag- az epeutak és a hasnyálmirigy betegségei is. Ez az utolsó, harmadik rész a rendszerbetegségek emésztőrendszert is érintő kérdéseivel foglalkozó fejezetekkel zárul; taglalva a neuroendokrin daganatokat, a stromatorokot, a lymphomákat, a molekuláris biológia emésztőrendszeri daganatokban megismert szerepét, az emésztőrendszeri mikrobák okozta betegségeket és minden egyes szerünk betegségeinek emésztőrendszeri vonatkozásait.

Ennek a könyvnek éppen most tapintható ki egy további üzenete: az alázat, a szakma ego elé helyezése. A könyvbemutató lehetett volna külsőségekkel teli, az alkotót ünneplő, diplomata öszinteségű, fehérasztal köré, rivaldafényben megrendezett szükkörű esemény. Nem az lett. Itt vagyunk mindannyian, ki ebben, ki abban jobb tudással és képességgel, de közös igénnyel: a tudásvágygal és a gyógyítási akarással. Nekünk van szükségünk erre a könyvre. Köszönjük, hogy személyválogatás nélkül, társaságunk legfontosabb eseményén mindnyájunkhoz egyszerre jutott el.

Sok mondanivalóm lenne még, de az idő sajnos gyorsan telik.

Bizton állítom, hogy szegényebb lesz az a kolléga, akinek nem kerül ez a tankönyv a polcára, és minden nap a kezébe.

Legjobb, ha elolvassák; az elejétől a végéig. Tolle, lege!

Taller András